

Evropská komise

Pokyny pro hospodářské subjekty v EU:

Jak posílit náležitou péči a tím čelit
obcházení sankcí vůči Rusku

PRACOVNÍ PŘEKLAD

© Evropská unie, 2023

Opětovné použití je povoleno za předpokladu, že je uveden zdroj. Zkreslení původního významu nebo sdělení tohoto dokumentu není povoleno. Evropská komise nenes odpovědnost za žádné důsledky vyplývající z opakovaného použití této publikace. Politika opakovaného použití dokumentů Evropské komise je prováděna rozhodnutím Komise 2011/833/EU ze dne 12. prosince 2011 o opakovaném použití dokumentů Komise (Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39).

Pro jakékoli použití nebo rozmnožování fotografií nebo jiných materiálů, které nespádají pod autorská práva Evropské unie, je třeba požádat o svolení přímo nositele autorských práv.

Všechny obrázky © Evropská unie, 2023, s výjimkou: úvodní

fotografie: © adhi megatama – stock.adobe.com

Úvod

Evropská unie zavedla bezprecedentní omezující opatření (dále jen „sankce“¹) v reakci na ruskou válečnou agresi proti Ukrajině a spoluúčast Běloruska na ní. Jedním z cílů sankcí je oslabit schopnost ruské vlády financovat tuto válku.

Vzhledem k rozsahu sankcí proto Rusko zavedlo různé techniky k obcházení těchto opatření, například použitím složitých finančních systémů, falšování povahy nebo původu zboží, s nímž se obchoduje, nebo spoléháním se na jurisdikce třetích zemí. Osoby a subjekty postižené sankcemi se rovněž snažily zatajit svůj majetek.

V důsledku toho existuje zvýšené riziko, že by se hospodářské subjekty z EU mohly ocitnout v situaci, kdy by se podílely na usnadňování zakázaných činností ve vztahu k Rusku, čímž by se snižoval dopad sankcí a případně také porušovaly předpisy EU. Toto zvýšené riziko odůvodňuje vývoj modelu posilování náležité péče, a to zejména pro vysoce riziková odvětví a složité dodavatelské řetězce. Hospodářské subjekty z EU registrované nebo zřízené podle práva členského státu EU jsou přímo povinny dodržovat sankční právo EU.

Cílem těchto pokynů je poskytnout hospodářským subjektům EU obecný přehled hlavních bodů, na které je třeba brát zřetel s ohledem na posílení náležité péče a na podporu úsilí hospodářských subjektů dodržovat předpisy. Nejedná se o vyčerpávající dokument vztahující se na všechna odvětví a všechny typy hospodářských subjektů EU. V závislosti na nových způsobech obcházení sankcí bude seznam doporučených opatření průběžně aktualizován. Pokyny se v současné době zaměřují na sankce související s vývozem, nicméně očekává se, že hospodářské subjekty EU budou mít zavedena příslušná opatření pro všechny činnosti, které by mohly spadat do oblasti působnosti sankcí EU vůči Rusku.

Kromě těchto pokynů zveřejnila Komise seznam sankcionovaných položek s vysokou prioritou používaných na bojišti² a seznam ekonomicky kritického zboží³, aby podpořila jednak náležitou péči a účinné dodržování sankcí ze strany vývozců, jednak cílená opatření proti obcházení sankcí ze strany celních orgánů a donucovacích orgánů partnerských zemí, které jsou odhodlány zabránit zneužívání jejich území k obcházení sankcí EU vůči Rusku. Příloha IV nařízení Rady (EU) č. 833/2014 obsahuje seznam subjektů v Rusku a v některých třetích zemích s úzkými obchodními nebo jinými vazbami na ruskou armádu. Tento seznam byl pravidelně aktualizován. Jiné jurisdikce zveřejňují podobné informace o subjektech, které představují vyšší riziko obcházení.

1 [Přehled sankcí a souvisejících nástrojů \(europa.eu\)](https://europa.eu)

2 [Seznam položek s vysokou prioritou používaných na bojišti](#)

3 [Seznam ekonomicky kritických výrobků](#)

Posouzení rizik možného obcházení sankcí

Hospodářské subjekty EU by měly identifikovat, posoudit a pochopit možná rizika obcházení, která se nejvíce týkají právě jejich podnikatelské činnosti a operačního modelu, a měly by přijmout opatření ke zmírnění těchto rizik. To by mělo být prováděno opakovaně na základě informací z otevřených zdrojů o vývoji technik obcházení. Je třeba poznamenat, že hospodářské subjekty EU, které provádějí/iniciují transakce, nikoli pouze usnadňují, mají lepší možnost posoudit riziko a provádět náležitou péči. Kromě toho se v závislosti na povaze transakcí (např. komerční, vývoz/dovoz) mohou zúčastněné strany, které jsou schopny odhalit obcházení sankcí, lišit.

Jak je uvedeno v často kladených dotazech Evropské komise týkajících se ruských sankcí, *„hospodářské subjekty EU musí provádět náležitou péči podle specifík jejich podnikání a souvisejícího vystavení rizikům. Je na každém hospodářském subjektu, aby vypracoval, implementoval a pravidelně aktualizoval program pro dodržování sankcí EU, který odráží jeho individuální obchodní modely, zeměpisné oblasti, kde podniká, a zahrnuje související analýzu rizik, pokud jde o zákazníky, obchodní partnery a zaměstnance“*.

Aby se v maximální míře zabránilo vystavení hospodářských subjektů EU možným způsobům obcházení sankcí, měli by hospodářské subjekty provést strategickou analýzu rizik, a sice podle níže navrženého postupu:

- I. Identifikace hrozeb a zranitelných míst:** Riziko může být definováno jako schopnost ohrožujícího aktéra zneužít něčí zranitelnost. Hospodářské subjekty EU by měly sledovat hlavní techniky používané ruskými aktéry k obcházení sankcí, ale rovněž nové, vznikající vzorce obcházení. Měly by rovněž mapovat druhy výrobků, transakcí a hospodářských činností v rámci jejich škály služeb, u nichž hrozí, že budou zapojeny do technik obcházení sankcí (viz 2b „Příklady typologií obcházení sankcí“).

Příklady subjektů, které by především mohly být zasaženy a musí být obzvláště ostražitě.

Příklad (1): Výrobce polovodičových zařízení se sídlem v EU. Je dobře známo, že toto zboží je v Rusku velmi žádané a jeho vývoz z EU do Ruska je zakázán. Objem vývozu roste do třetích zemí, s nimiž byl obchod dříve omezený nebo neexistoval.

Příklad (2): Výrobce položek uvedených v seznamu položek s vysokou prioritou používaných na bojišti, se sídlem v EU. Je dobře známo, že zboží využívané na bojišti je v Rusku velmi žádané a jeho vývoz do Ruska podléhá vývozním omezením z EU.

Příklad (3): Výrobce zboží se sídlem v EU, jehož výrobky mají velmi specifickou sazební klasifikaci, takže jako takové mohou, ale nemusí spadat pod zákaz vývozu.

Příklad (4): Výrobce zboží se sídlem v EU, jehož výrobky mohou být často a snadno chybně zařazeny pod takový kód HS, na který se sankce nevztahují.

Příklad (5): Spediční společnost se sídlem v EU, která organizuje přepravu vyváženého zboží.

II. Analýza rizik: Hospodářské subjekty by měly posoudit povahu rizik, jimž jsou jejich odvětví, výrobky a hospodářské činnosti vystaveny, a pochopit, jak se tato rizika mohou projevit. Za tímto účelem mohou používat ukazatele rizik, typologie a jakékoli další relevantní informace, které jsou veřejně dostupné nebo jsou součástí jejich odborných znalostí.

Příklad (1):

- hlavní zjištěná rizika: pokusy o přepravu zboží do Ruska prostřednictvím třetích zemí;
- *jak lze předcházet těmto rizikům:* lepší hodnocení rizik vyškolenými pracovníky, sledování smluvních závazků ve vztahu k zákazníkům a obchodním partnerům, zajištění správného zpracování a konečného využití produktů.⁵

III. Návrh opatření zmírňujících rizika: Jak lze předcházet rizikům? Jaká opatření je třeba provést za účelem zmírnění těchto rizik? Jaké jsou příslušné vnitrostátní orgány, které mají zvýšit povědomí hospodářských subjektů o riziku a poskytnout jim odpovídající pokyny?

IV. Implementace opatření zmírňujících rizika: Za účelem zmírnění rizika obcházení sankcí mohou ty hospodářské subjekty EU, které ve své podnikatelské činnosti identifikovaly oblasti s vyšším rizikem, proaktivně začlenit výsledky bodů I/1) a II/3) do svých interních postupů řízení rizik a zavést kontroly pro testování účinného fungování těchto postupů.

V. Pravidelná aktualizace: Vývoj technik obcházení sankcí a používání stále složitějších metod obcházení vyžaduje, aby se v případě potřeby aktualizovalo mapování hrozeb a zranitelných míst, například pokud jsou sankce změněny nebo jsou přijaty nové sankce, ale též pravidelně. To vyžaduje, aby měl hospodářský subjekt zavedené postupy pro sledování a aktualizaci nezbytných informací (např. právních předpisů o sankcích, technik obcházení, obcházení obchodních toků). Zásadní význam má rovněž odborná příprava zaměstnanců v těchto otázkách. Kromě toho se doporučuje, aby vedení společnosti bylo osobně zapojeno a pravidelně informováno o zjištěných rizicích a přijatých opatřeních.

Přijetím výše popsaného přístupu k hodnocení a řízení rizik pomohou hospodářské subjekty EU zajistit, aby opatření sloužící k prevenci či zmírnění obcházení sankcí byla úměrná zjištěným rizikům.

Provádění hodnocení a řízení rizik by rovněž mělo hospodářským subjektům EU umožnit soustředit své úsilí na nejcitlivější případy, a tím co nejefektivněji využívat své zdroje.

5 Viz Oznámení 3 o zvláštní klauzuli ve smlouvách ([Oznámení 3 \(2022/C 145 I/01\)](#))

1. Posílená náležitá péče

Ačkoli neexistuje jednotný model pro provádění náležitě péče, hospodářské subjekty EU by měly po hodnocení rizik obcházení sankcí a jeho typologií, uvedených v těchto pokynech, uvést své úsilí do souladu se zjištěnými riziky. Tento přístup k hodnocení a řízení rizik by měl vést hospodářské subjekty EU k tomu, aby zaujaly přiměřený postoj a zaměřily se na ta odvětví, která jsou považována za nejkritičtěji vystavená rizikům obcházení, a v souladu s tím by měly zavést přiměřené systémy, které by zabránily vzniku těchto rizik („posílená náležitá péče“).

a) Obecně osvědčené postupy

Jak je uvedeno v často kladených otázkách Evropské komise, „*neexistuje žádný univerzální model náležitě péče. Ten může záviset – a být odpovídajícím způsobem upravován – na specifikách dané oblasti podnikání a na související míře vystavení rizikům. Je na každém hospodářském subjektu, aby vypracoval, implementoval a pravidelně aktualizoval svůj interní program pro dodržování sankcí EU, který by odrážel jeho jednotlivé obchodní modely, zeměpisné oblasti, ve kterých podniká, a související hodnocení rizik. Tyto programy dodržování sankcí mohou pomoci při odhalování transakcí „s červenou vlajčkou“, které mohou naznačovat způsob obcházení⁶.*

Osvědčené postupy lze přijmout v rámci provádění posílené náležitě péče (např. pokud je činnost hospodářského subjektu EU vystavena určitému riziku) na různých úrovních:

Na úrovni zúčastněných stran (identifikace a ověřování obchodních partnerů, zákazníků, jejich zástupců, jejich skutečných majitelů a dalších možných zájmových osob):

- Existuje nějaký prokázaný obchodní záznam (záznam v OR)?
- Vytvoří zúčastněná strana nějaké úsilí provozovat interní systém pro kontrolu dodržování sankcí / dbát na dodržování sankcí?
- Které zúčastněné strany (kteří obchodní partneři) jsou relevantní pro mé podnikání / jsou do něj zapojené?
- Vztahují se sankce EU na některého z mých přímých obchodních partnerů (zákazníka, distributora, zástupce atd.) nebo na některého z mých nepřímých obchodních partnerů (konečný spotřebitel, zprostředkovatel, banky atd.)? Známe všechny dotčené osoby / obchodní partnery?
- Pokud ano, nastaly u některého obchodního partnera během nebo po přijetí sankcí nějaké změny ve vlastnické struktuře? Vznikl daný subjekt až po zavedení sankcí?
- Jsou tyto zúčastněné strany (obchodní partneři) dotčeny sankcemi prostřednictvím vlastnictví nebo kontrol?
- Kdo je koncovým spotřebitelem? Lze poskytnout certifikát koncového spotřebitele (end-user certificate)?

6 [FAQ – Obcházení a náležitá péče.pdf \(europa.eu\)](#)

7 EU může určit fyzické osoby a subjekty, na které se uvalí zmrazení majetku nebo zvláštní omezení, jako je zákaz všech transakcí (např. článek 5aa Nařízení č. 833/2014). Tato opatření se mohou vztahovat na neurčené subjekty takto: i) pokud jde o zmrazení majetku, zmrazují se aktiva subjektů vlastněných nebo kontrolovaných z více než 50 % určenou osobou/subjektem; ii)

zvláštní omezení vztahující se na určené subjekty se mohou vztahovat i na subjekty, jejichž vlastnická práva jsou z více než 50 % přímo nebo nepřímo vlastněna určenými subjekty.

Na úrovni transakcí, peněžních toků a tras zboží, zapojení a odpovědnosti dopravních společností:

- Jaká je země původu zboží?
- Jaká je země tranzitu a místa určení? Sousedí tato země s Ruskem nebo Běloruskem, má snadnou přepravu/přístup (tj. pasové kontroly/kontroly přepravy) do Ruska nebo Běloruska nebo je jinak známo, že zboží reexportují do těchto destinací? Měl by vývoz podléhat zvýšené ostražitosti / kontrolám konečného užití?
- Používají se složité/neobvyklé dopravní cesty?
- Změnila se od chvíle, kdy došlo k uložení sankcí, hodnota zboží? Změnil se způsob obchodování / provádění obchodních transakcí, např. smluvní podmínky?
- Jaké je obchodní odůvodnění transakcí? Zdá se transakce nebo zásilka být z obchodního hlediska v souladu s očekáváním, pokud jde o (prospektivního) zákazníka? Nebo se transakce nebo zásilka z obchodního hlediska jeví jako neodůvodněná?
- Využívá daná transakce komplexní finanční schémata, která nejsou odůvodněna jejím účelem?
- Změnil se způsob přepravy / způsob zaslání od chvíle, kdy došlo k uložení sankcí?
- Existují v dokumentaci neobvyklé nebo zvláštní prvky, ve kterých je patrná neshoda (např. mezi finanční a smluvní stránkou transakce)?
- Existuje nějaké další upozornění - červená vlaječka? (viz níže)

Na úrovni zboží:

- Vztahuje se na zboží nějaká sankce EU nebo nějaké pravidlo kontroly vývozu/dovozu?
- Je zboží zařazeno na seznam položek s vysokou prioritou používaných na bojišti nebo na seznamu ekonomicky kritického zboží?
- Obsahuje zboží součásti, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že budou demontovány a zneužity jiné než uvedené účely?
- Je zboží podobné sankcionovanému zboží? Pokud je zboží dodáváno přes Rusko nebo Bělorusko, je trasa standardní a ekonomicky životaschopná?
- Zvláštní pozornost by měla být věnována vývozu do zemí, které neuplatňují omezení vývozu citlivého zboží do Ruska a Běloruska (viz [Oznámení ze dne 1. dubna 2022](#)).

b) Osvědčené postupy pro řešení typologií obcházení sankcí

Obchod: zabránění možnému přesměrování do/z Ruska a/nebo Běloruska přes třetí země

Hospodářské subjekty EU by měly mít zavedeny přiměřené postupy náležitě péče, aby zajistily, že jejich obchodní operace, které zahrnují zboží pro Rusko zakázané, nebudou přesměrovány do Ruska.

V prvé řadě a zejména při vývozu zboží podléhajícího omezením potřebují znát své protějšky a jejich spolehlivost. Hospodářské subjekty by měly do svých smluv s obchodními partnery ze třetích zemí zahrnout zejména smluvní doložky zakazující další reexport zboží do Ruska a Běloruska, a dále

upozornění na možné následné ověřování, že byl tento zákaz dodržen. Tyto doložky mohou mít podobu např. prohlášení, že dodržování takového ustanovení je podstatným prvkem smlouvy; případně mohou smluvní doložky zavazovat dovozce ve třetích zemích, aby nevyváželi dotčené zboží do Ruska nebo Běloruska ani je dále neprodávali žádnému obchodnímu partnerovi třetí strany, který se zavazuje nevyvážet dotčené zboží do Ruska nebo Běloruska, což by pak zakládalo odpovědnost v případě, že zboží bude do těchto zemí znovu vyvezeno (viz [Oznámení hospodářským subjektům ze dne 1. dubna 2022](#)).

Je na členských státech, aby zavedly a vymáhaly sankce. Úlohou Komise je zajistit jednotné provádění v celé Unii a sledovat prosazování ze strany členských států.

Je-li sankcionovaná položka vyvezená z EU do třetí země jako taková reexportována do Ruska, mohou příslušné orgány považovat skutečnost, že vývozce z EU neprovedl náležitou péči, za porušení sankčního práva EU. Jakákoli podezřelá činnost v oblasti obchodu by měla být v souladu s právními předpisy oznámena příslušnému vnitrostátnímu orgánu, jako jsou finanční informační jednotky, celní orgány a pohraniční hlídka nebo případně jiný příslušný dohledový orgán.

Bankovníctví a finance: nutná větší ostražitost, pokud jde o využívání korespondenčních účtů Transakce založené na korespondenčních účtech mohou vést k vyššímu zbytkovému riziku obcházení sankcí.

Korespondenční účty jsou vztahy mezi finančními institucemi, které usnadňují poskytování služeb ze strany jednoho subjektu (korespondent) subjektu druhému (respondent). Tyto služby se mohou týkat transakcí pro samotnou finanční instituci respondenta, anebo transakcí prováděných na žádost jejich zákazníků, včetně zpracování bezhotovostních převodů, vypořádání mezinárodních obchodních transakcí, remitencí a přeshraničních plateb.

Od finančních institucí, které vedou korespondenční účty zahraničních finančních institucí, se požaduje, aby vytvořily vhodné rámce pro posílení náležité péče založené na posouzení rizik, včetně politiky, postupů a procesů, které by umožnily posoudit a zmírnit rizika spojená s těmito finančními vztahy.

V souvislosti s uplatňováním sankcí by finanční instituce měly monitorovat transakce související s korespondenčními účty, aby odhalily možné pokusy o porušení sankcí a zabránily jim. Aniž jsou dotčeny požadavky na boj proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu (AML/CFT), jejich model náležité péče by měl zohledňovat míru rizika obcházení sankcí ze strany zahraničního respondenta.

Rizika se mohou lišit v závislosti na profilu respondenta. V praxi to znamená, že finanční instituce mohou provádět odpovídající posouzení rizik a náležitou hloubkovou kontrolu rizik přítomných v:

- (1) podnikatelské činnosti zahraničního respondenta;
- (2) druhu a účelu očekávané činnosti;
- (3) povaze a době trvání vztahu se zahraničním respondentem; a
- (4) režimu dohledu v rámci jurisdikce, v níž má zahraniční respondent zakotvenou svoji licenci.

Je tedy třeba navrhovat a provádět kontroly, aby docházelo k účinnému řízení těchto rizik.

2. Obcházení červených vlaječek týkajících se obchodních partnerů a zákazníků

Při vstupu do obchodního vztahu s novým obchodním partnerem by měly hospodářské subjekty EU brát zřetel na různé ukazatele⁸. Pokud hospodářské subjekty při provádění obecné náležité péče najdou důkazy o některém z níže uvedených ukazatelů, měly by zahájit hlubší prověřování.

- Nepřímé transakce (např. transakce využívající zprostředkovatele, krycí společnosti atd.), které nemají žádný nebo jen malý ekonomický smysl;
- Noví zákazníci / transakce se společnostmi, které se nacházejí v zemích známých jako „centra obcházení“, zahrnující položky uvedené na seznamu položek s vysokou prioritou používaných na bojišti.
- Tranzit přes země nebo území známé jako „centra obcházení“ na základě dostupných informací. Konkrétní opatření, která mohou být přijata v závislosti na úloze a odpovědnosti provozovatele, např.:
 - vývozce, který používá externí přepravní společnost: kontroly typu dopravního prostředku, trasování, využívání subdodavatelů atd.
 - dopravní společnost, která odpovídá za přepravu nákladu: kontroly skutečného zboží určeného k přepravě; shoda s dokumentací atd.
- Komplexní korporátní nebo trustové struktury spojené se zeměmi, které jsou přátelské k Rusku nebo jejichž složitost není odůvodněna obchodním profilem zákazníka. Využívání trustových smluv nebo komplexních korporátních struktur zahrnujících offshorové společnosti;
- Obchodní partner byl nedávno založen nebo se sloučil se subjektem, na něhož byly uvaleny sankce, nebo se subjektem spojeným se subjekty nebo osobami, na něž se vztahují sankce;
- Obchodní partner sdílí adresu s vícero různými společnostmi (např. shelf company);
- Změny ve vlastnictví korporátního podniku s cílem snížit vlastnické podíly pod 50 % hodnotu;
- Změna skutečného majitele krátce před nebo po uložení sankcí;
- Převádění majetku, který byl dříve spojen s osobou, na kterou se vztahuje sankce, na rodinné příslušníky nebo jiným způsobem jejich jménem;
- Převody akcií od subjektů, na něž se vztahují sankce, na subjekty, na něž se sankce nevztahují, včetně společností zapsaných v obchodním rejstříku na jména týchž fyzických osob nebo subjektů (často se sídlem na stejné fyzické adrese);
- Potenciální ovládnutí subjektu určenou osobou, navzdory zjevnému přímému vlastnictví s podílem pod 50 % (člen správní rady, vlastník, výkonný ředitel, jiné subjekty nebo osoby ve vlastnické struktuře spojené s určenou osobou);
- Generální ředitel/manažer není k zastížení / není kontaktní, tj. veškerá komunikace probíhá prostřednictvím běžného zaměstnance nebo zástupce s obecnou plnou mocí (PoA - Power of Attorney).

⁸ Tento seznam je orientační a měl by být doplněn aktualizovanými typologiemi, které mohly být zjištěny na základě informací sdílených Komisí, členskými státy nebo zástupci hospodářských subjektů.

Přístup k dokumentům a zdrojům Evropské komise

Internetové stránky Komise (stanoviska, časté otázky)

<https://commission.europa.eu/sanctions>

Konsolidovaný seznam finančních sankcí

<https://webgate.ec.europa.eu/fsd/fsf>

Mapa sankcí EU

<https://sanctionsmap.eu>

Časté otázky týkající se omezujících opatření v oblasti letectví

<https://www.easa.europa.eu/en/the-agency/faqs/eu-restrictive-measures-against-russia>

Nástroj EU pro oznamovatele porušení sankcí

Sdílení informací o porušování sankcí EU může přispět k úspěchu vyšetřování v členských státech EU a zvýšit účinnost sankcí EU.

Pokud jste si vědomi možného porušení sankcí EU, můžete na to Komisi upozornit zcela anonymně. Tyto informace se mohou týkat například skutečností týkajících se porušení sankcí, dotčených jednotlivců, společností a třetích zemí. Může se jednat o skutečnosti, které nejsou veřejně známy, ale jsou známy vám a mohou se vztahovat na porušování minulých, probíhajících nebo plánovaných sankcí i na systémy obcházení sankcí EU.

https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/overview-sanctions-and-related-resources/eu-sanctions-whistleblower-tool_en

Kontaktujte nás!

O sankcích EU obecně

Relex-sanctions@ec.europa.eu

O sankcích EU vůči Rusku

EC-RUSSIA-SANCTIONS@ec.europa.eu

Jako zúčastněná strana mimo EU

EC-SANCTIONS-INTERNATIONAL@ec.europa.eu

Vnitrostátní orgány příslušné pro provádění sankcí EU

[Vnitrostátní orgány příslušné pro provádění omezujících opatření EU \(sankce\) \(europa.eu\)](https://europa.eu)